

Heimo Talponen

Kilometritehtaalla

Työttömyydestä selviytymisestä

Kilometritehtaalla

Heimo Talponen

Kilometritehtaalla

Kilometritehtaalla

Copyright ©: Heimo Talponen

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN 9 789523308916

Kortistoon

Markus kävelee lyhyin, tuskaisin askelin maanantaiaamuna huhtikuun alussa 2003 työvoimatoimistoon. Aurinko paistaa pilvettömältä taivaalta. Mieliala on alakuloinen. Tunne on suunnilleen samanlainen kuin armeijaan meno yli kolmekymmentä vuotta sitten. Hän on kirjoittanut tiedot itsestään, koulutuksesta, työkokemuksesta etukäteen, lähettänyt ne työvoimatoimistoon sähköisesti internetin välityksellä. Markus ottaa jonotusnumeron keskeltä työvoimatoimiston lattiaa olevasta laitteesta. Sa-

manlaisia laitteita on apteekeissa ja pankeissa. Hän istuu odottamaan vuoroaan.

Odotushuoneessa on kymmeniä surullisen näköisiä ihmisiä odottamassa pääsyä virkailijan luo. Markus on ollut menestyvä esimies ja asiantuntija. Hän ei ole kuvitellut unissakaan, millä työttömyyskortistoon ilmoittautuminen tuntuu: olo on kuin maansa myyneellä. Tunnelmaa ei edes yritetä kohottaa. Hän saa tuntea itsensä kirjaimellisesti toisen luokan kansalaiseksi.

Vihdoin tulee hänen vuoronumeronsa näyttötauluun. Markus kävelee aulan poikki huoneeseen, jonka numero on viisi. Miesvirkailija on häntä kymmenen vuotta nuorempi. Hänellä on pitkä, kihara tukka, nukkainen villapaita päällä. Markus ei palkkaisi miestä koskaan alaisekseen. Ensivaikutelma virkailijasta on epäsiisti. Markus on pukeutunut muotivillapaitaan. Hän ei halunnut laittaa pukua päälle. Virkailija täydentää hänen ennakkoon kirjoittamaa lomaketta, pyytää häneltä alkuperäiset koulu- ja työtodistukset. Virkailija kopioi ne, palauttaa alku-

peräiset takaisin Markukselle. Hän saa salasanan työhallinnon rekisteriin, jolla voi halutesaan katsoa rekisteröidyt tietonsa. Hän huomaa kotona, että virkailija oli täyttänyt väärin yhden, pisimmän työsuhteen. Hän oli lukenut työtodistuksen huolimattomasti, laittoi koulutukseksi kandidaatti, alempi korkeakoulututkinto. Virkailija ei viitsinyt lukea kaikkia Markuksen todistuksia. Niiden joukossa oli maisterin todistus. Työvoimatoimiston virkailijan olisi siitä pitänyt havaita ero tutkintojen välillä. Tutkintojen nimet ja tasot vaihtelevat tutkinnonuudistusten takia.

Markus pyysi virkailijaa oikaisemaan virheet. Koulutustiedot hän oikaisi, mutta työkokemuksessa oli vieläkin kymmenen vuoden aukko. Hänelle tärkeät asiat olivat toisarvoisia työvoimaviranomaisille.

Virkailija kyseli millaista työtä Markus hakee. Hän selaa koodit pitkästä luettelosta. Markuksen kysyessä häneltä, että mitä 54 vuoden ikä vaikuttaa työn saantiin:

– ei se ainakaan eduksi ole, virkailija vastasi.

Virkailija huomaa, että Markus on yrittäjä sa-
noen: teidän on täytettävä ilmoituslomake työ-
voimatoimikunnalle, joka kokoontuu joka toi-
nen keskiviikko käsittelemään erikoistapauk-
sia.

Hän saa kirjeen työvoimatoimistolta: ”Pyy-
dämme teiltä selvitystä: olette ilmoittautunut
työnhakijaksi työvoimatoimistoon ja haette
työttömyysturvaa. Tehdäksemme teille työttö-
myysturvalausunnon tarvitsemme selvityksen
siitä, että olette ilmoittanut omistavanne yrityk-
sen: Drakma. Työllistyttekö yrityksessänne?
Olkaa hyvä ja liittäkää oman selvityksenne
oheen asiaa selventäviä todistuksia. Voitteko
ottaa vastaan kokopäivätyötä?”

Markus

Markus syntyi keskosena, esikoiseksi helsinkiläiseen perheeseen 1950. Synnytyksen alkaessa kättilö havahtui: niitähän onkin kolme. Seuranneessa pikatilanteessa voitiin pelastaa vain yksi, Markus. Hänen elämänsä oli taistelua ensimmäisestä hengenvedosta lähtien. Taistelua kovassa, armottomassa maailmassa, niin hän ainakin koki elämänsä vaikeimpina aikoina.

Hänen ei tarvinnut viettää lapsuuttaan, nuoruuttaan yksin perheessä: hänellä oli veli ja sisko. Sisaruksilla oli puolentoista vuoden ikäero: he olivat keskikoulussa, lukiossa peräkkäi-

sillä luokilla. Markuksella oli jatkuva pelko jäädä luokalle, joutua pikkuveljen, -siskon luokalle.

Vanhemmat olivat yrittäjiä, kauppiaita. Hänen, sisarusten oli osallistuttava pieniin askareisiin kaupassa: tavaroiden laittamista hyllyihin, ostosten kuljettamista asiakkaille, pankkiasiointia.

Markus menestyi kansakoulussa keskinkertaisesti. Keskkoulun alkaessa hänen isänsä menehtyi sydänkohtaukseen puhuessaan puhelimessa kauppiasystävänsä kanssa. Isän kuolema aiheutti muutoksen Markuksessa: hän vakavoitui, otti koulun tosissaan. Hän oli luokkansa parhaita oppilaita koko oppikouluajan.

Hän harrasti vapaa-aikanaan yleisurheilua, valokuvausta, lukemista. Hän saavutti 400 metrin juoksussa kultamitalin Helsingin piirin mestaruuskilpailuissa, nuorten sarjassa, myös mitalit Suomen viestimestaruuskilpailuissa pikavietissä ja neljä kertaa 400 metrin juoksussa. Saavutus oli erinomainen, koska Markus hoiti sa-

manaikaisesti koulunkäyntinsä hyvin. Saavutukset edellyttivät harjoittelua viitenä päivänä viikossa.

Armeijan jälkeen hän pääsi opiskelemaan yliopistoon. Hän suoritti maisterin tutkinnon viidessä vuodessa osittain työn ohessa. Hän työskenteli levy-yhtiössä puolentoista vuoden ajan. Hän suoritti alemman akateemisen tutkinnon 1972.

Samoihin aikoihin hän meni naimisiin myöhemmin aloittaneen yliopistossa aloittaneen Marien kanssa. Yliopiston opiskelijoista monta kymmentä prosenttia avioitui keskenään.

Markuksen valmistuttua maisteriksi, hän pääsi yritystutkijaksi pankkiin. Hänen tehtävänsä oli tutkia rahoitettavan yrityksen luottokelpoisuus: laajennushankkeen, yrityskaupan, pankin vaihdon, vaikeuksien yhteydessä. Yritystutkimuskertomus oli parikymmentä sivua pitkä selvitys, joka sisälsi yrityksen perustiedot, tilinpäätösanalyysin, hankkeen, rahoitussuunnitelman, viiden vuoden tulos- ja rahoitusennusteen. Työ

oli Markuksen mielestä erittäin mielenkiintoista. Siinä sai matkustaa ympäri Suomea. Suomen osakulttuurit ja murteet tulivat tutuiksi hänelle. Yritystutkijaksi oli vaikea päästä. Monista entisistä yritystutkijoista tuli menestyviä yritysjohtajia.

Pankissa oli kymmenkunta yritystutkijaa, joille kehittyi hyvä ryhmähenki. Pankin yritystutkijat tapaavat vieläkin yli kolmenkymmenen vuoden jälkeen kerran vuodessa. Joukossa on Jyrki, joka osti heikossa kunnossa olevan yrityksen markalla parin ystävänsä kanssa pankkikriisin aikana. Hän myi osuutensa 15 vuoden kuluttua saaden kymmeniä miljoonia euroja ostamansa yrityksen osakkeista. Jyrki on usein tarjonnut entisille työkavereilleen hauskan illan jääkiekon tai kulttuuritapahtuman ympärille. Työsuhteen aikana Markus ja Marie saivat kaksi tytärtä, Marjan ja Annan. Yritystutkijat olivat alle 30-vuotiaita: työkaveritkin saivat lapsia. He polttelivat useita kertoja sikareita lapsensaannin kunniaksi.

Heimo Talponen
Kilometritehtaalla

Työttömyys kohtaa ihmistä odottamatta ja äkkiä kuin vakuutustapahtuma.

Yrittäjän on vaikea päästä työttömäksi, ja saada tukea yhteiskunnalta. Kirja kertoo Markuksen elämästä työttömänä ja hänen työttömien ystävien kohtaloista.

Työtön on kuin vaihtopenkillä odottava pelaaja: valmiina ja lämpimänä siirtymään pelikentälle.

Heimo Talponen on vihtiläinen, Helsingissä vuonna 1948 syntynyt, kirjailija. Hän on julkaissut yrityskirjan lisäksi neljä romaania.

